

KDO JE NAJ, PREZELJ, HUMAR ALI ŠVAB?

MARJAN RAZTRESEN

Podkomisija za vrhunski alpinizem Komisije za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije je 22. januarja v Klubu Lili Novy ljubljanskega Cankarjevega doma v prisotnosti kar precej alpinistov predvsem mlajše generacije razglasila, da je najuspešnejši alpinist leta 1998 **Marko Prezelj**, najuspešnejša alpinistka tega leta **Monika Kambič-Mali**, najperspektivnejši lankoletni alpinist **Grega Lačen** in najuspešnejši alpinistični smučar minule sezone **Marko Čar**. To odločitev so prisotni na razglasitvi vzeli na znanje, pred tem in še predvsem po tem pa je bila predvsem odločitev o lankoletni glavni moški alpinistični vlogi v Sloveniji deležna precej komentarjev in tudi hude krvi.

OSREDNJA MEDIJSKA DOGODKA

Medtem ko so prejšnja leta najboljše slovenske alpiniste v vseh kategorijah izbirali na podlagi široko zasnovane ankete med alpinisti in drugimi, ki se tako ali drugače ukvarjajo s to dejavnostjo, je lankoletni izbor že petič po vrsti opravila Podkomisija za vrhunski alpinizem. Namen izbora je že od vsega začetka, kot je zapisano v uradnem sporočilu, ločiti med bolj ali manj spretno predstavljenimi in medijsko zanimivimi dosežki ter na podlagi strokovne ocene in mednarodne primerjave izbrati najodmevnejše vzpone.

Leto 1998 je po oceni Podkomisije postreglo z dvema medijsko posebej odmevnima dogodkoma. Najprej je bila to osrednja slovenska himalajska akcija, kadrovska odprava na Daulagiri, kjer je kar šest perspektivnih alpinistov doseglo svoj prvi osemtisočak, potem pa še solo vzpon **Tomaža Humarja** v steni El Capitana, kjer je v petnajstih dneh sam zmagel smer z najvišjo tehnično oceno.

Sicer pa se je lanko leto – spet po oceni Podkomisije – začelo nadvse uspešno že v začetku leta, ko so Marko Prezelj, **Andrej Štremfelj** in **Matjaž Wiegele** obiskali mednarodni tabor v Chamonixu in v 14 dneh opravili sedem odmevnih vzponov v meki svetovnega alpinizma in na očeh mednarodne javnosti. Med temi velja posebej omeniti vzpona, ki ju je Prezelj opravil skupaj z nizozemskim soplezalcem **Schmitterjem**, ko sta najprej v dveh dneh opravila prvo zimsko ponovitev smeri Gabarrou-Silvy, težavno kombinirano smer, ki je bila že nekaj časa cilj francoskih plezalcev, nato pa predvsem drugo ponovitev nasploh in prvo zimsko ponovitev smeri Freneysie-Pascale v Frenejskih stebrih.

Nekako v istem času se je na drugem koncu sveta, v južnoameriški Patagoniji, mudila skupina slovenskih alpinistov, ki so se preizkušali v stenah okrog Fitz Roya. Monika Kambič je postala prva Slovenka, ki ji je uspelo priplezati na vrh Fitz Roya, in sicer po Francosko-argentinski smeri.

alpinistov obiskala Kanado in opravila nekaj dobrih vzponov v tamkajšnjih zaledenelih slapovih.

V domačih gorah so bili – zahvaljujoč se ugodnim lednim razmeram – opravljeni nekateri pomembni vzponi, med katerimi izstopajo predvsem prvi vzpon preko zaledenelega slapa Rinka v Logarski dolini, kar je uspelo **Andreju** in **Jerneju Grudniku** ter **Cenetu Robniku** in **Antonu Pavliču**, prvi solo vzpon in drugi vzpon nasploh v slapu v Kanjavcu, s čimer se ponaša Marko Čar, ter prvenstvena smer v Loški steni, ki sta jo preplezala **Tadej Golob** in **Dušan Polenik**. Na tekmovalnem področju velja posebej omeniti drugo mesto **Alenke Jerala** na Arctic Wolf Ice Festivalu.

Manj je bila zima naklonjena alpinističnim smučarjem, saj zaradi tenke snežne odeje ni bilo pomembnejših spustov s smučmi. Omeniti velja le zahteven spust Marka Čara s snežno desko preko Tumove smeri v Lepem špičju.

ODMEVNA SLOVENSKA PLEZANJA

Poleg plezanja na Daulagiri je bil v lanski spomladanski sezoni edini pomembnejši slovenski himalajski podvig Prezeljevo sodelovanje na nizozemski odpravi na Šišo Pangmo. Marku Prezliju je uspelo preplezati dve prvenstveni smeri na dva sedemtisočaka: z nizozemskim soplezalcem je začrtal novo smer v 1200 metrov visoki vzhodni steni Porong Rija (7300 m), potem pa še eno v severozahodni steni Jebu Kangrija (7332 m).

Lansko poletno sezono v visokih gorah je zaznamoval solo vzpon **Pavleta Kozjeka** v perujskih Andih, ko je v še nepreplezani severni steni Chopicalquija v petih urah preplezal prvenstveno 800 metrov visoko smer Mirton Novice Extrem in jo končal na grebenu v višini 6050 metrov.

Med lankoletnimi skalnimi smermi najbolj izstopajo vzponi na Madagaskarju. Tržaški Slovenec **Erik Švab** je tam v navezi z italijanskimi soplezalci preplezal prvenstveno smer Nikoli več tako, katere najtežji raztežaj so ocenili s spodnjo deseto stopnjo, obvezno pa je bilo treba preplezati mesta, ocenjena z VIII+/IX-. Za 670 metrov dolgo smer so porabili pet ločenih dni plezanja, celotno smer pa so opremili s svedrovci med plezanjem od spodaj, kar je način plezanja, ki je med slovenskimi plezalci pretežno neznan oziroma se z njim ne ukvarjajo.

Ob tem naštevanju je treba omeniti še **Miho Kajzelja**, ki je prosto ponovil smer Legacy v švicarskem Domu, **Andreja Grmovška**, ki je opravil prvo prosto ponovitev smeri Tintenstrich v graškem Rotewandu, **Andreja Grmovška** in **Marka Lukiča**, ki sta opravila drugo prosto ponovitev Obraza Sfinge v Triglavu, ter **Igorja Kalana** in **Marka Lukiča**, ki sta opravila prvo oziroma drugo prosto ponovitev smeri Vražji Robert v Ospu, ocenjeno z deseto težavnostno stopnjo po UIAA.

»Po pregledu pomembnejših vzponov lahko trdimo, da

Najuspešnejša alpinista leta 1998
Marko Prezelj in Monika Kambič-Mall, predsednik PZS Andrej Brvar in državni sekretar za šport Janko Strel

je bila pretekla sezona za slovenski alpinizem uspešna,« je zapisano v uradnem poročilu ob razglasitvi najuspešnejših v letu 1998. »Potem ko se je generacija alpinistov z vidnimi dosežki v Himalaji postarala, mladi pa se kar niso mogli uveljaviti, so prvi dokazali, da še niso za staro šaro, drugi pa so si nabrali dragocene izkušnje za doseganje vidnih rezultatov v prihodnje. Zimska sezona je po daljšem času postregla z vrhunskimi vzponi v Centralnih Alpah, poletna pa z izjemnim številom dobrih prostih ponovitev bolj ali manj opremljenih smeri v različnih delih sveta in tudi doma. Prav v tej veji alpinizma, kjer se ta najbolj stika s športnim plezanjem, je bil do pred kratkim opazen največji zaostanek za drugimi svetovnimi alpinisti. Nekoliko manj kot v preteklih letih je bilo kvalitetnih vzponov v domačih stenah. Številni dobri vzponi v različnih gorstvih pa so dokaz, da je naš alpinizem kot celota še vedno na trdnih nogah.«

NEMOGOČE JE DOLOČITI NAJBOLJŠEGA

V obrazložitvi, zakaj se je Podkomisija za vrhunski alpinizem odločila prav za te in ne za druge alpiniste, je zapisala, da »je nemogoče določiti najboljšega alpinista, pravično izbrati najuspešnejšega pa je zelo težko«, kajti »alpinistični vzponi, opravljeni v različnih zvrsteh, so med seboj težko primerljivi«. Po usklajevanju mnenj na dveh sejah pa so člani Podkomisije vendarle odločili, kot so pač odločili.

Kot smo zvedeli, je bilo treba usklajevati mnenja le za najuspešnejšega alpinista, kajti o drugih je bilo mnenje že po prvi seji usklajeno. Pravzaprav je bilo sprva tudi glede alpinista: ko je bila prva seja končana, je bilo odločeno, da je najuspešnejši alpinist leta 1998 Tržačan Erik Švab, predvsem zaradi plezanja težavnih smeri na alpinistično manj znanem Madagaskarju. Tako so po seji nekateri nemudoma poklicali v Trst in čestitali mlademu alpinistu.

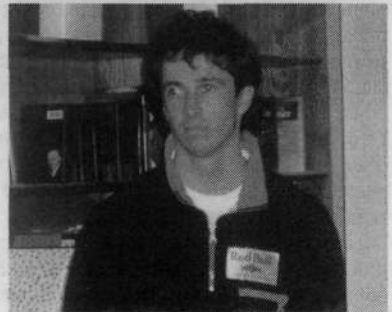
Toda naslednji dan, ko je bilo pravzaprav že vse odločeno, se je nekdo spomnil, da Slovensko planinsko društvo sploh ni član Planinske zveze Slovenije, kar

pomeni, da ni njen član niti član SPD Trst Erik Švab, nedopustno pa naj bi bilo, da bi dobil priznanje PZS za najuspešnejšega slovenskega alpinista človek, ki sploh ni član PZS. Spet so sklicali člane Podkomisije za vrhunski alpinizem, razveljavili prvotno odločitev in določili novega najuspešnejšega.

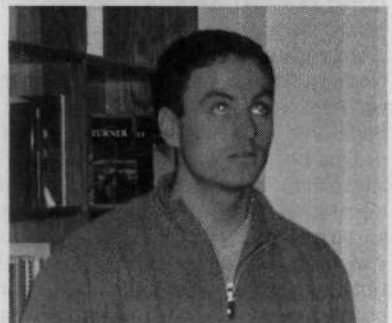
IZ OSPA NI MOGOČE ITI V HIMALAJO

Sicer pa je bil temu dogodku posvečen del okrogle mize v Štihovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani, ko so ob vodenju **Mihe Lamprehta** razpravljali o takšni neskončni lahкости plezanja **Tomaž Humar**, **Tone Škarja**, **Tadej Golob** in **Andrej Štremfelj**.

Najuspešnejši alpinistični smučar leta 1998 Marko Čar

Najperspektivnejši lanskeoletni alpinist Grega Lačen

S svojim obiskom v Klubu Lili Novy Cankarjevega doma so uradno najuspešnejše lanskoletne slovenske alpiniste počastili podpredsednika PZS Tone Škarja in Franc Ekar, načelnik GRS Kranj Tomaž Jamnik in visoki funkcionar Združenja gorskih vodnikov Slovenije Roman Robas.

Podpredsednik PZS in načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva Tone Škarja je dejal, da so pripombe na izbiro zadnja leta, odkar najuspešnejših ne izbirajo več na podlagi široko zasnovane ankete, ampak v ozkem krogu. Pripombe so zdaj zato, ker alpinizem ni dejavnost, ki bi jo lahko merili z metrom in sekundami, ampak jo poznavalci ocenjujejo, ocene pa so, kot vemo, bolj ali manj subjektivne. Sicer pa ni tisti, ki ni dobil nagrade, po Škarjevem mnenju prav nič izgubil.

Najostrejši med razpravljalci je bil Tadej Golob, ki je dejal, a so bile podobne »igre« žele lani, ko bi moral postati uradno najboljši in najuspešnejši **Janez Jeglič**, ki si je ta naziv vsekakor zaslužil, pa ne samo s plezanjem na himalajski Nuptse, kjer je ostal za vedno. Prepričan je tudi, da bi moral Tomaž Humar pravzaprav to priznanje dobiti že lani in postati alpinist leta, sam ali skupaj z Janezom Jegličem, pa ga ni niti letos; pred nekaj leti je bilo plezanje v El Capitanu še dovolj dobro za pridobitev tega naziva, zdaj pa naenkrat ni več, čeprav je Humar opravil vzpon, ki pomeni vrhunec svetovnega tehničnega plezanja. Po Golobovem prepričanju je slovenski alpinizem v krizi, na drugačno krizo pa po njegovem kaže tudi to, da pride »v hišo« precej denarja za vrhunski alpinizem, tudi od Ministrstva za šolstvo in šport, ki pa ne gre ves v te namene. Omenil je tudi, da se nekateri uvrstijo v mednarodni razred za svoje plezanje v objektivno manj pomembnih gorah, drugi pa tega razreda ne dobijo za kar dobre preplezane smeri v Himalaji.

Največ pušic je letelo na Andreja Štremflja, ki da je kot šef Podkomisije za vrhunski alpinizem doberšen del odgovoren za letošnji in lanski zaplet pri izbiri. Ta je – deloma bolj in deloma manj prepričljivo – utemeljeval letošnjo in lansko odločitev. Med drugim je dejal, da Komisija za alpinizem že pol leta išče svojega načelnika, pa ga ne najde; nikogar ne more pridobiti za to sicer visoko funkcijo, ker mora načelnik pač delati. »Pri vsaki izbiri pač nekdo zmaga,« je rekel. »V alpinizmu je težko popolnoma objektivno izbrati najboljšega, ker je posa-

mezne dosežke v alpinizmu težko primerjati. Tako se skušamo vsako leto odločiti za najuspešnejšega, ko ne vemo, kdo je objektivno najboljši. Mislim, da smo vsaj letos izbrali dobro.« – Ko je utemeljeval lanskoletno odločitev, da priznanja ne podelijo nobenemu od alpinistov, je dejal, da bi za lanskoletno res objektivno odločitev potrebovali več časa, ker sta vzpon na himalajski Nuptse opravila dva, Jeglič in Humar, »zato smo se odločili, da priznanja ne podelimo«. – Ob tem je govoril še o krizi v slovenskem alpinizmu in poudaril, da je Triglavska stena večji del leta prazna, da fantje raje plezajo 20 metrov visoke zaledenele slapove kot nekaj dni pozimi zmrzujejo v Steni, in da iz stene v Ospu pač ni mogoče iti v Himalajo.

ŠKANDAL NAMESTO SLAVOSPEVA

Tomaž Humar, ki ga marsikdo od poznavalcev smatra za letošnjega največjega oškodovanca, je na okrogli mizi povedal, da so bile odločitve pred leti objektivnejše in pravičnejše, po letu 1990 pa gre po njegovem mnenju v slovenskem alpinizmu strmo navzdol. Odločitve o najuspešnejšem ali najboljšem so zdaj pristranske, kajti po njegovem globokem prepričanju akterji sami, plezalci torej, ne morejo odločati o samih sebi, ampak bi morali to storiti nepristranski opazovalci in poznavalci. Govoril je tudi o spornih odločitvah o kategorizaciji vrhunskih alpinistov, ki so vsako leto po drugačnih kriterijih, na koncu pa povedal eno od največjih resnic te okrogle mize: ko v tujini, na primer v Italiji, razglašajo svoje najboljše alpiniste, odločajo o tem strokovnjaki, novinarji, ki poznajo to »sceno«, in sponzorji; razglasitev je velika predstava, ki v mnogočem prispeva k popularizaciji alpinistične dejavnosti, v Sloveniji pa so sporne odločitve povod za negodovanje in kritike v medijih, ki ne prispevajo k lepi podobi alpinizma. V Italiji, na primer, je rekel, vsako leto ne izberejo samo najboljših alpinistov, ampak tudi najboljše financerje, se pravi sponzorje, najuspešnejše novinarje s tega področja in še koga.

V živahni razpravi, v kateri je Matjaž Wiegele povedal, da je na tej okrogli mizi zvedel bistveno več kot na seji Komisije za alpinizem, se je med drugimi oglašil vrhunski alpinist **Miha Praprotnik**, ki je predvsem člane komisije za vrhunski alpinizem vprašal, ali je dovolj za podelitev naziva najuspešnejšega alpinista leta, da priplezaš na sedemtisočak po smeri brez ocene o težavnosti, medtem ko po svetovnih merilih vrhunsko tehnično plezanje v El Capitanu za ta naziv ni dovolj, čeprav je takšna smer objektivno in po vseh svetovnih merilih največ, kar lahko en sam človek ta čas naredi. Obregnil se je tudi ob Fistravčev celovečerni dokumentarni film Tretji zemeljski pol, češ da je avtor za sogovornike in za omembe vredne scene in dogodke izbral samo dosežke generacije, ki ne dosega več vrhunskih rezultatov, mlajša generacija pa ne pride zraven; nekateri so vseskozi v središču pozornosti, drugi nikakor ne pridejo zraven, čeprav so še tako dobri in uspešni.

Podobno je razpravljal tudi **Bojan Leskovšek**: izbira za najboljšega ali najuspešnejšega alpinista leta se je

Polemični toni na okrogli mizi o najboljših ali najuspešnejših slovenskih alpinistih leta 1998 – od leve proti desne Tomaž Humar, Tadej Golob, Miha Lamprecht, Andrej Štremfelj, Tone Škarja

Foto: Marjan Raztresen

zadnja leta izrodila, saj je namesto priložnosti za afirmacijo alpinizma ta dogodek priložnost za nov škandal v tej sferi gorniške dejavnosti. Po njegovem mnenju niti ocenjevalni kriteriji pri nas niso več normalni, če Tomažu Humarju za tako izjemen vzpon, kakršnega je opravil v El Capitanu, v kategorizaciji ne podelijo mednarodnega razreda ali ga podelijo le izjemoma.

NAČELNIK KA IZ TRSTA?

Vsaj še trije so se oglasili v tej razpravi: alpinist **Marjan Kovač** je menil, da bi prihodnja leta morda nazive za najuspešnejšega ali najboljšega podeljevali po alpinističnih kategorijah in ne za alpinizem v celoti, Marko

Prezelj, ki ga je očitno zbudila pripomba nekega novinarja, češ da je vsaj dvema kolegoma, Švabu in Humarju, ukradel naziv, je prepričan, da se je treba najprej natančno dogovoriti, za kaj nekomu podelijo neko priznanje, šele potem pa naj bi ga podelili, in Erik Švab, ki se nad spremembo prvotne odločitve sploh ni pritoževal, ampak se je – ne ve se, ali v šali ali zares – ponudil, da postane načelnik Komisije za alpinizem pri PZS, če člani komisije iz matične domovine res ne morejo najti nikogar in ga je treba iskati v Italiji.

Po obrazih in pogovorih prisotnih ni bilo mogoče ugotoviti, ali je ta razprava kaj koristila pri razreševanju slovenskega alpinističnega gordijskega vozla. Bližnji dogodki bodo to pokazali.

16. TEČAJ ZA VODNIKE NEPALSKE PLANINSKE ORGANIZACIJE – NMA

VARNEJŠE NEVARNE ŠERPOVSKE POTI

Nepalska planinska organizacija (NMA) je v letu 1998 organizirala 16. tečaj za vodnike svoje organizacije. Tudi za izvedbo tega tečaja je povabila k sodelovanju naše inštruktorje. Odbor pri KOTG v PZS, ki skrbi za sodelovanje z NMA na področju izobraževanja njihovih vodnikov, je po znanem postopku izbral naše inštruktorje.

V Nepal so lani potovali inštruktorji **Boris Strmšek**, kandidat za gorskega vodnika PZS, **Matjaž Ferjančič**, alpinistični inštruktor, **Anda Perdan**, zdravnica, in **Roman Robas**, mednarodni gorski vodnik, vodja tečaja.

V Nepal so se nam pridružili nepalski inštruktorji in kuhinjska ekipa s sirdarjem, ki je bil hkrati pomočnik vodje tečaja in odgovoren za prenose opreme in hrane ter odnose med udeleženci tečaja in domačini.

PETNAJST NOVIH IZPRAŠANIH VODNIKOV

Čas tečaja je določila NMA. Odločili so se za čas pred iztekom monsunskega deževja od 10. septembra do 19. oktobra. O času tečaja se vedno znova pogovarjamo in dogovarjamo. Idealnega termina praktično skoraj ni možno izbrati zaradi zaposlenosti tečajnikov in tudi inštruktorjev. To bi bil čas pred deževjem ali po njem, ko je vreme v gorah lepo. Tako je tudi lani na izvedbo programa vplivalo vreme, zlasti v visokih gorah. Za kraj tečaja so po dveh letih spet izbrali Manang, kjer stoji šolska zgradba.

Pouk v predavalnici v Katmanduju

Pred našim odhodom iz Ljubljane v Nepal smo poslali na NMA natančen časovni program in vsebine vseh tem tečaja, zbrane v učbeniku. Snov je usklajena s programom za vodnike mednarodne planinske organizacije UIAA. Tako je bilo dogovorjeno med NMA in našimi predstavniki v času prejšnjega tečaja, to pa je zelo zahteven in obširen program.

Takoj po našem prihodu v Katmandu smo skupaj določili natančen potek tečaja, ki smo ga potem prilagajali trenutnim situacijam le zaradi vremenskih razmer. Upoštevati smo seveda morali tudi siceršnje življenjske